

Uudet jaot, vanhat säännöt – Transsukupuolisten urheilijoiden sukupuolittunut mediakäsittely

Marko Kananen

Abstrakti

Tarkastelen artikkelissa transsukupuolisten urheilijoiden mediakäsittelyä binäärisen sukupuolijärjestyksen näkökulmasta. Milloin ja millä ehdoilla transsukupuoliset urheilijat mahtuvat naisen ja miehen normatiivisiin malleihin ja milloin näitä malleja puolestaan käytetään heidän ulossulkemiseensa? Artikkelin aineistona ovat kahta transsukupuolista ammattilaisottelijaa, nyrkkeilijä Patricio Manuelia ja vapaaottelija Fallon Foxia, käsittelevät mediatekstit. Sisällönanalyysin keskeiset tulokset alleviivaavat urheilun sukupuolittuneisuutta. Siinä missä naisia ja naiseutta kontrolloidaan ja suojellaan, korostuu miesten urheilussa vapaus. Miehisen vapauden negatiivisena kääntöpuolena on kuitenkin ajatus haavoittumattomasta kehosta ja voittamisen pakosta. Urheilun sukupuolittunut pohjavire näkyy myös transsukupuolisten urheilijoiden asemassa. Siinä missä Fallon Fox kohtaa transfobiaa, väärinsukupuolittamista ja ”oikean naiseuden” ulkopuolelle sulkemista, suhtaudutaan Patricio Manueliin huippu-urheilun piirissä lähinnä välinpitämättömyydellä.

ASIASANAT: sukupuoli, transsukupuolisuus, urheilu

Johdanto

Fallon Fox: Haluan ihmisten tietävän, miltä se tuntuu. Pelko siitä, että joudut huomion keskipisteeksi, että sinut paljastetaan. Pelko siitä, mitä tapahtuu, kun tulet ulos ja joudut median mikroskoopin alle. Se on lamaanuttavaa. (Bishop 2013.)

Patricio Manuel: Yritän oikeastaan olla ajattelematta asian historiallisuutta. Keskityn enemmän vain siihen, että nousen kehään ja ottelen hyvin. (Baxter 2018.)

Vapaaottelija Fallon Fox ja nyrkkeilijä Patricio Manuel jäävät urheiluhistoriaan ensimmäisinä avoimesti transsukupuolisina ammattilaisottelijoina. Vaikka molemmat heistä ovat korostaneet haluavansa tulla huomioiduksi vain urheilusuoritustensa kautta, on median ja suuren yleisön kiinnostus keskittynyt erityisesti juuri heidän transsukupuolisuuteensa. Internetin eri sivustoilla on ryöpsähtänyt esiin koko inhimillisten tunteiden kirjo hämmennyksestä ymmärrykseen ja ihailusta vihaan. Erityisesti nyrkkeilyn ja vapaaottelun kaltaisissa fyysisissä lajeissa transsukupuoliset ottelijat ovat herättäneet runsaasti

keskustelua binäärisen sukupuolijaon merkityksistä.

Tarkastelen tässä artikkelissa Foxin ja Manuelin ympärillä käytyä mediakeskustelua juuri sukupuolen näkökulmasta. Kuinka transsukupuolisia urheilijoita sovitetään kilpaurheilun ytimessä olevaan binääriseen sukupuolijärjestelmään? Milloin ja millä ehdoilla Fox ja Manuel mahtuvat naisen ja/tai miehen normatiivisiin malleihin, ja milloin näitä malleja käytetään puolestaan heidän ulossulkemiseensa? Lisäksi kysyn, mitä transsukupuolisia urheilijoita koskevat mediatekstit kertovat urheilun sukupuolijärjestyksestä, ja millaista kuvaa mies- ja naisurheilusta ja -urheilijoista sekä transsukupuolisuudesta näissä kirjoituksissa luodaan.

Aikaisemmissa tutkimuksissa transsukupuolisuutta on tarkasteltu urheilun kontekstissa lähinnä oikeudellisesta ja lääketieteellisestä näkökulmasta. Keskeisiä kysymyksiä ovat tällöin olleet esimerkiksi se, millä perusteilla transsukupuolisille urheilijoille voidaan myöntää – tai olla myöntämättä – osallistumisoikeus eri lajeihin (Buzuvis 2021; Genel 2017) ja millaisia eroja urheilijoiden suorituskyvyssä on mahdollista löytää biologisen sukupuolen perusteella (Klein, Krane, & Paule-Koba 2018; Wiik ym. 2020). Tämän lisäksi tutkimuksessa on käsitelty jonkin verran myös transsukupuolisten urheilijoiden omia kokemuksia (Harper 2019; Ogilvie 2017). Oikeudellisen ja lääketieteellisen näkökulman korostumisen lisäksi huomattavaa on, että transsukupuolisuutta ja urheilua koskevat tutkimukset ovat keskittyneet suurelta osin naisurheiluun ja -urheilijoihin. Transsukupuolisuuden tarkastelu miesten urheilussa tai miesurheilijoiden kautta on ollut toistaiseksi vähäistä.

Tässä artikkelissa huomioni ei ole niinkään transsukupuolisuudessa tai urheilijoissa itsessään, vaan pikemminkin siinä, kuinka vallitsevat su-

kupuolinormit ja -odotukset vaikuttavat Foxin ja Manuelin asemaan ja mahdollisuuksiin urheilun kentällä. Näkökulmavalintaa voi perustella niin urheilun keskeisellä roolilla binäärisen sukupuolijärjestyksen ylläpitäjänä (Anderson & Travers 2017; Kerr & Obel 2018) kuin myös historiasta kumpuavalla urheilun sukupuolittuneisuudella-kin (Hargreaves 2002; Pirinen 2006), jossa naisten tie urheiluareenoille on ollut miehiä huomattavasti pidempi. Vaikka keskityinkin tarkastelemaan Foxin ja Manuelin asemaa ja mahdollisuuksia binäärisen, cis-sukupuolijärjestyksen¹ puitteissa, pyrin huomioimaan myös transsukupuolisuuden ja sen vaikutukset urheilijoihin.

Artikkelin aluksi avaan tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen, johon on vaikuttanut niin Sara Ahmedin (2006; 2007) ajatus normatiivisista järjestyksistä kuin myös Judith Butlerin (1990) huomiot kehojen mukauttamisesta vallitsevaan kulttuuriin sukupuoli-ideologiaan. Käsitän sukupuolen siis pysyvän ja muuttumaton sijaan butlerilaisittain erilaisten historiallisten, kulttuuristen ja sosiaalisten käytäntöjen tuottamaksi. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin aineiston, joka koostuu Foxia ja Manuelia käsittelevistä verkkoaineistoista, kuten haastatteluista, kommentaareista ja uutisista. Ennen varsinaista analyysiosiota kuvaan vielä keskeisimmät menetelmälliset valinnat. Analyysin tuloksia esittelen neljässä erillisessä, mutta toisiinsa vahvasti limittyvässä alaluvussa. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen erityisesti sukupuolen lääketieteellistä ja lainopillista hallinnointia ja sen sukupuolittuneita vaikutuksia transsukupuolisten urheilijoiden asemaan. Tä-

1 Etuliitettä cis- käytetään kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa liitettyjen odotusten mukaiset. Cismies on syntymässä määritelty pojaksi, ja cismainen on syntymässä määritelty tytöksi. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, 2021.)

män jälkeen kiinnitän huomiota tapoihin, joilla Foxin ja Manuelin keho ja kehollisuus nousevat esille heitä koskevissa kirjoituksissa, ja kuinka kehoa käytetään ulossulkemisen välineenä. Kolmannessa analyysiluvussa käsittelen Foxin ja Manuelin esimerkkien kautta voittamisen ja urheilullisen ylivoiman sukupuolittuneita ulottuvuuksia. Analyysiosion päätösluvussa tarkastelen puolestaan sitä, kuinka niin urheilun turvallisuutta kuin urheilijoiden terveyttäkin koskevissa käsityksissä on oma sukupuolittunut pohjavireensä.

Urheilun normatiivinen sukupuolijärjestys

Urheilun sukupuolittuneisuus on vahvasti läsnä kilpaurheilun historiassa. Siinä missä miehet ovat olleet vapaita urheilemaan, naiset ovat joutuneet raivaamaan itselleen tilaa urheiluareenoilla. Esimerkiksi vuonna 1896 järjestetyissä ensimmäisissä nykyaikaisissa olympialaisissa naisilla ei ollut lainkaan osallistumisoikeutta, koska olympialiikkeen perustajan Pierre de Coubertinin mukaan naisten elimistöä ei ole tarkoitettu kestäämään olympialajien rasituksia. Neljä vuotta myöhemmin vajaasta sadasta olympialajista naisille sopiviksi katsottiin tennis ja golf. Tämän jälkeen naisten lajien määrä ja naisurheilijoiden osuus on hitaasti kasvanut, ja vuoden 2021 Tokion kesäolympialaisissa lähes 49 prosenttia urheilijoista oli naisia. Transsukupuolisuuden asemasta huippu-urheilussa kertoo puolestaan hyvin se, että transsukupuolisia urheilijoita Tokiossa oli vain yksi. Tästä huolimatta Kansainvälinen olympiakomitea kutsui kisoja näyttävästi historian ensimmäisiksi sukupuolittas-arvoisiksi olympialaisiksi. (DeFrantz 1997; IOC 2021a; Kuek Ser 2016.)

Tätä historiallista taustaa vasten kilpaurheilua voidaan tarkastella Sara Ahmedin (2006; 2007) esimerkin mukaisesti genealogisesti kehittyneenä normatiivisena järjestelmänä. Siinä tietynlaiset subjektit ovat kuin kotonaan, siinä missä toiset

joutuvat hakemaan paikkaansa ja muokkaamaan olemistaan tullakseen hyväksytyiksi. Ahmedin (2006) mukaan järjestelmän normatiivisuus perustuu säännöllisesti toistuville, kyseenalais-tamattomille ja usein myös tiedostamattomille olemisen ja toimimisen tavoille. Ne ovat osalle toimijoista itsestään selviä ja ongelmattomia, kun taas toisille ne aiheuttavat huomattavia haasteita. Vaikka urheilun ajatellaan mielellään kuuluvan tasapuolisesti kaikille, tutkimukset nostavat esiin urheilun marginalisoivia ja ulossulkevia ulottuvuuksia esimerkiksi sosioekonomiseen asemaan (Vanttaja ym. 2017), vammaisuuteen (Eriksson & Saukkonen 2020), monikulttuurisuuteen (Huhta 2013; Rönkkö 2015), seksuaaliseen suuntautumiseen (Kokkonen 2016) ja sukupuoleen (Rannikko 2016) liittyen.

Ahmed (2006) kuvaa normatiiviseen järjestelmään sopeutumista ja sopimista vaivattomuudeksi ja olemisen helppoudeksi. Kuin kotonaan olevien subjektien olemista tai ominaisuuksia ei järjestelmässä kyseenalaisteta, väheksytä tai epäillä. Helpouden myötä he myös ottavat yhä enemmän tilaa järjestelmässä, jolloin normatiivinen samanlaisuus vahvistuu ja institutionalisoituu. Tämän seurauksena marginaalissa olevat subjektit jäävät puolestaan entistä enemmän syrjään. Hyviä esimerkkejä institutionalisoitumisesta ovat niin kilpailusarjojen binäärinen sukupuoli-jako kuin myös vahvana elävä käsitys naisten ja miesten lajeista (Hargreaves 2002; Koivula 2001). Miehet eivät esimerkiksi olympialaisissa osallistu rytmiseen kilpavoimisteluun tai taitouintiin, siinä missä naiset eivät kymmenottele tai kävele viittä-kymmentä kilometriä.

Tässä artikkelissa keskeinen näkökulma on myös Sara Ahmedin (2006) ajatus niin kutsutusta suoristus- tai oikaisuvälineestä (*straightening device*). Sen avulla normatiivinen järjestelmä pyrkii ylläpitämään ja vahvistamaan tietynlaista järjestystä suoristamalla, korjaamalla ja ohjaamalla siitä

poikkeavia tahoja ja toimintoja haluttuun suuntaan. Ahmed on esimerkiksi puhunut heteronormatiivisuudesta ja valkoisuudesta normatiivista olemisen tapaa vahvistavina suoristusvälineinä. Tässä artikkelissa olen kiinnostunut urheilussa vallitsevasta sukupuolinnormatiivisuudesta, joka toistuvien ja kanonisoitujen toiminta- ja ajattelutapojen kautta ylläpitää binääristä sukupuolijärjestystä. Transsukupuolisten urheilijoiden kohdalla suoristus- ja hallintapyrkimyksenä voidaan nähdä esimerkiksi heidän asemastaan käydyn keskustelun medikalisoituminen ja legalisoituminen. Sen seurauksena urheilussa ”hyväksyttävää” sukupuolta määritellään niin oikeusistuimissa kuin lääketieteellisissä lausunnoissakin. Hyvä esimerkki tästä on naiseuden ja testosteronituotannon välinen kytkös, sillä osallistumisoikeus naisten sarjoihin myönnetään vain määrätyn testosteronitason alittaville urheilijoille. Suorituksen ja korjauksen tematiikan kautta Ahmedin teoria kytkeytyy transsukupuolisuuden tutkimuksessa esiin nostettuun kysymykseen sukupuolen itsemäärittämisoikeuden ja ulkopuolisen määrittelyn suhteesta (Bettcher 2014; Alasuutari ym. 2017).

Menetelmä ja aineisto

Artikkelin aineistona ovat vapaaottelija Fallon Foxia (s. 1975) ja nyrkkeilijä Patricio Manuelia (s. 1985) käsittelevät verkossa julkaistut aineistot, kuten haastattelut, kommentaarit ja uutiset. En rajannut analysoitavaa aineistoa esimerkiksi mediatyyppiin tai lukijakunnan mukaan, vaan tarkoitukseni on ollut käydä läpi Googlen hakukoneen ottelijoiden nimillä antamat hakutulokset. Tutkimusasetelman taustalla on ajatus siitä, että hakutulokset muodostavat ottelijoista digitaalisen jalanjäljen. Foxia ja Manuelia koskevien verkkoaineistojen konkreettisten erojen ja yhtäläisyyksien lisäksi olenkin kartoittanut hakutulosten pohjalta syntyvää narratiivia. Millaiset kuvat kahdesta transsukupuolisesta ottelijasta muo-

dostuvat pelkillä nimillä tehtyjen hakujen kautta? Millaisia heidän uransa keskeisimmät hetket ovat, ja millaisten tapahtumien ja tulkintojen kautta heidän nimensä jäävät historiaan?

Tutkimusasetelmaa voidaan perustella sillä, että Google on merkittävin portinvartija internetin tietotulvan ja tietoa hakevan käyttäjän välillä. Yli 90 % kaikista maailman nettihauista tehdään Googlen hakukoneella. Googlettaminen on myös huomattavan nopeaa. Yli puolet hakukoneen käyttäjistä siirtyy jollekin sivustolle noin yhdeksän sekunnin kuluessa hausta, ja vain alle kymmenen prosenttia käyttäjistä selaa hakutuloksia ensimmäisen sivun alareunaan asti (Statista 2021). Sivuston sijoittuminen mahdollisimman korkealle hakutulosten listalla on siis huomioduksi tulemisen kannalta ensisijaisen tärkeää. Hakutulosten järjestys ei kuitenkaan määräydy sattumanvaraisesti tai pelkän kävijämäärän perusteella, vaan siihen vaikuttavat niin sivustoon yhdistyvien ulkopuolisten linkkien määrä ja sivuston ikä, samoin kuin käyttäjistä kerätyt tiedot sekä mainostajien intressit. Tästä syystä hakutulokset eivät ole viattomia (Noble 2018), vaan ne heijastelevat niin yhteiskunnallisia valtasuhteita, yleistä asenneilmastoa kuin kaupallisia intressejäkin. Tutkimukseni osalta on riittävää todeta, että hakutulosten listan yläpäässä ovat sivustot, joita käyttäjät *haluavat* lukea, joita heidän *odotetaan haluavan* lukea ja joita heidän *halutaan haluavan* lukea.

Vaikka Googlen käyttäjistä monikaan ei siirry hakutulosten ensimmäistä sivua pidemmälle, olen huomoinut molempien ottelijoiden kohdalla tulosten viisi ensimmäistä sivua. Näin olen varmistanut aineiston kattavuuden. Aineisto on niin ikään saavuttanut saturaatiopisteen, jonka jälkeen sivustot eivät ole enää relevantteja, tai ne linkittyvät jo aiemmin käsiteltyihin aineistoihin. Rajasin aineistosta pois ottelijoiden sosiaalisen median ja kotisivut. Jäljelle jääneet sivustot jaoin neljään pääryhmään: yleismedia, urheilumedia,

lajikohtaiset sivustot ja seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöille suunnatut sivustot. Foxin kohdalla aineisto jakautuu näihin luokkiin seuraavasti: vapaaottelusivustot (11), yleismedia (7) ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille suunnatut sivustot (5). Manuelin kohdalla jakauma on puolestaan: yleismedia (18), seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille suunnatut sivustot (3), urheilumedia (2) ja nyrkkeily sivustot (1). Foxia käsittelevät jutut on julkaistu vuosina 2013–2021, kun taas Manuelia koskevat jutut kattavat vuodet 2017–2020.

Aineiston analysoimisessa käytin sisällönanalyysiä, jossa rakennetaan aineistosta temaattisesti luokitellen uudenlaisia kokonaisuuksia (Sarajärvi & Tuomi 2017; Mayring 2004). Koska analyysini keskiössä ovat sukupuolen ja normatiivisen sukupuolijärjestyksen tuottamiseen ja ylläpitämiseen liittyvät kysymykset, analyysin ensimmäisessä vaiheessa poimin aineistosta kaikki sukupuoliin liittyvät viittaukset. Jaoin nämä edelleen kolmeen alaluokkaan. *Sukupuolittunut keho* koskee kehoon liitettyjä oletuksia, odotuksia ja arvostuksia, *sukupuolittuneet ominaisuudet* keskittyvät erilaisiin mieheyteen ja naiseuteen liittyviin ulottuvuuksiin, kun taas *sukupuolittunut urheilu* liittyy käsityksiin eri sukupuolille sopivista tavoista urheilla ja liikkua. Tämän jälkeen tarkastelin, kuinka Foxia ja Manuelia on pyritty sijoittamaan näihin erilaisiin miehen/naisen ja mieheyden/naiseuden normatiivisiin malleihin. Tarkastelin myös, millaisiin malleihin heidän on katsottu sopivan ja millaisia malleja on puolestaan käytetty heidän ulossulkemiseensa. Tämän lisäksi olen huomionnut myös transsukupuolisuutta koskevia puhetapoja, jotka eivät palaudu binääriseen sukupuolijärjestykseen.

Mittaamaton mies

Fallon Fox ja Patricio Manuel aloittivat sukupuolenkorjausprosessinsa ilman kilpaurheilua koskevia tulevaisuudensuunnitelmia. Lupakäy-

täntöjen kirjavuudesta ja monelta osin myös niiden puuttumisesta johtuen molemmille oli epäselvää, olisiko uudessa sarjassa kilpaileminen edes teoriassa mahdollista. Koska pienemät lajiliitot seuraavat linjauksissaan tyypillisesti suurien kansainvälisten toimijoiden näkemyksiä, Kansainvälisen olympiakomitean (KOK) transsukupuolisten urheilijoiden asemaa koskevat linjaukset olivat tärkeitä molempien ottelijoiden uranäkymille. KOK hyväksyi transsukupuolisten urheilijoiden osallistumisen olympialaisiin ensimmäistä kertaa vuoden 2003 suosituksissaan. Osallistumisoikeutta laajennettiin ja vahvistettiin entisestään vuonna 2015 tehdyssä päivityksessä (IOC 2003; 2015). Näiden KOK:n linjauksien ansioista otteluareenoiden ovet avautuivat myös Manuelille ja Foxille.

Vaikka KOK:n (IOC 2015) linjauksessa osallistumisoikeus myönnettiin transsukupuolisille mieh- ja naisurheilijoille, heitä koskevat vaatimukset eivät kuitenkaan olleet täysin yhteneväiset. Selkein ero oli siinä, että miesten sarjaan siirtyville urheilijoille ei asetettu rajoituksia tai vaatimuksia, vaan transsukupuoliset miesurheilijat olivat vapaita kilpailemaan uudessa sarjassaan välittömästi. Naisten sarjaan siirtyvien urheilijoiden oli sen sijaan täytettävä useita eri kriteerejä ennen kilpailuluvan saamista. Näistä keskeisin koski urheilijan testosteronitasoa, jonka oli alitettava määrätty raja-arvo. Tämän myötä esimerkiksi Foxin oli ennen jokaista otteluaan pystyttävä osoittamaan, että hän oli käyttänyt testosteronituotannon estävää lääkitystä tauotta vähintään kahden vuoden ajan. Hänen oli lisäksi todistettava, että hänen testosteronitasonsa oli ollut koko tuon ajan alle naisurheilijoille määrätyn enimmäistason (Zeigler 2013a).

Kilpaurheilun historiassa naisurheilijoiden testosteronin kontrolloiminen on viimeisin niistä toimenpiteistä, joilla on pyritty estämään biologiseksi miehiksi katsottujen urheilijoiden osallistumista

naisten sarjoihin. Aiemmin sukupuolitestauksessa on käytetty niin gynekologista tutkimusta kuin sukupuolikromosomien määrittämistä (Martínez-Patiño ym. 2016). Kontrollin taustalla on oletus miesten fyysisestä ja urheilullisesta ylivertaisuudesta naisiin nähden. Tästä näkökulmasta myös transsukupuolisten urheilijoiden osallistumisen naisten sarjoihin on pelätty vääristävän kilpailuasetelmaa (Billings & Moscowitz, 2018; Pieper 2016). Testosteronitestaus, aivan kuten sitä edeltäneet kromosomitestitkin, ovat saaneet kuitenkin osakseen myös kritiikkiä. Sopivista tasoista tai testosteronin vaikutuksesta urheilusuoritukselle ei vallitse yksimielisyyttä. Sallitut raja-arvot vaihtelevat lisäksi eri lajien välillä. (Schultz 2021; Roberts, Smalley & Ahrendt 2021.) KOK onkin vuonna 2021 (IOC 2021b) julkaistuissa uusissa ohjeissaan esittänyt testosteronirajoista luopumista. Suositus ei ole kuitenkaan juridisesti sitova, ja esimerkiksi Kansainvälinen yleisurheiluliitto on ilmoittanut pitävänsä nykyiset rajoitukset voimassa.

Vaikka testosteroni onkin vienyt suurimman huomion transsukupuolisten urheilijoiden ympärillä käydystä keskustelusta, eroa miesten ja naisten suorituskyvyille rakennetaan myös monien muiden, esimerkiksi fysiologiasta, kinesiologiasta ja genetiikasta ammentavien argumenttien kautta (Klein ym. 2018; West-Sell ym. 2019; Wiik ym. 2020). Esimerkiksi Foxilla on katsottu olevan etulyöntiasema vastustajiinsa nähden niin suuremman lihasmassan, vahvempien luiden kuin esimerkiksi ulottuvimpien raajojenkin vuoksi, testosteronitasoista riippumatta (Noble 2013; Truitt 2015). Samoin hänen osallistumisoikeuttaan on kritisoitu oletuksella, että miehisten testosteronitasojen aikana tehdyt harjoitukset olisivat jättäneet jäljen lihasmuistiin. Tämän myötä hänen lihaksistonsa ajatellaan olevan vahvempi ja kestävän paremmin kovaa harjoittelua. (McClearn 2015.) Aivan kuten testosteronitasojenkin kohdalla, myös näiden argumenttien osalta ei vallitse yksimielisyyttä.

Analyysini kannalta ei ole olennaista, millaisia eroja suorituskyvyssä biologisen sukupuolen pohjalta voidaan osoittaa. Olennaista sen sijaan on tämän keskustelun sukupuolittuneisuus. Miehisten ylivertaisuuden ajatuksesta ponnistavien argumenttien myötä transsukupuolisten naisurheilijoiden asema ja oikeudet ovat jatkuvan kontrollin ja kyseenalaistamisen kohteena. Näin on myös Fallon Foxin kohdalla. Sen sijaan Patricio Manuelin tapauksessa samanlaista keskustelua ei käydä. Analysoidussa aineistossa ei esimerkiksi puhuta siitä, onko syntymässä naiseksi määritellyllä Manuelilla realistista mahdollisuutta pärjätä nyrkkeilykehässä cissukupuolisia miehiä vastaan. Myöskään kysymys testosteronitasoista ja niiden kontrolloimisesta ei ole merkityksellinen Manuelin kohdalla. Vaikka naisurheilussa korkea testosteronitaso katsotaankin keskeiseksi ylivoimatekijäksi, miesurheilussa ei kanneta huolta esimerkiksi liian alhaisista testosteroniarvoista ja niiden vaikutuksesta reilulle kilpailulle. Foxin tapauksessa käytettyä miehisten ylivertaisuuden argumenttia ei siis sovelleta Manueliin.

Huomionarvoista keskustelussa on, että Foxin osallistumisoikeus ja siten myös hänen naiseutensa ovat jatkuvan kontrollin ja kyseenalaistuksen kohteena. Hänen on pystyttävä kerta toisensa jälkeen todistamaan riittävä naiseus erityisesti juuri ei-mieheyden kautta. Manuelilta samanlaisesta riittävän mieheyden tai ei-naiseuden todistusta ei puolestaan odoteta. Manuelin ja Foxin asemassa on siis huomattava epäsuhta sukupuolen itsemääräämisoikeuden ja ulkoisen määrittämisen suhteen. Transsukupuoliset naisurheilijat tulee testata, todistaa ja ”suoristaa” ei-mieheyteen sopiviksi, kun taas transsukupuoliset miesurheilijat voivat urheilla ilman kontrollia tai rajoituksia. Tätä eroa voidaan ahmedilaisittain (2006) tulkita viittauksena urheiluun sosiaalisena järjestyksenä, jossa miessukupuoli on kuin kotonaan. Siinä missä nainen määrittäyty urheilussa ei-mieheyden kautta, miehelle ei ole samanlaista vertauskohtaa tai

mittatikkua, vaan mieheys toimii urheilussa ikään kuin määrittelemättömänä normina (Young 2005).

Naiseuden ahdas malli

Sukupuolen lääketieteellisen määrittämisen lisäksi suhtautuminen urheilijan ulkoiseen olemukseen vaihtelee merkittävästi Manuelia ja Foxia koskevilla kirjoituksissa. Manuelin kehosta tai ulkonäöstä ei kirjoiteta juuri lainkaan, kun taas Foxin kohdalla se on yksi näkyvimmistä teemoista. Ulkonäön suhteen huomionarvoista on myös näkökulman yksipuoleisuus ja toisteisuus. Kirjoituksissa keskitytään lähes poikkeuksetta nostamaan esiin Foxin kehon miehiseksi tulkittuja yksityiskohtia. Tästä esimerkin antavat ensimmäisessä sitaatissa vapaaotteluorganisaatio UFC:n (*Ultimate Fighting Championship*) omistaja Dana White ja toisessa vapaaottelukommentaattori Joe Rogan:

Luiden rakenne on erilainen, kädet ovat isommat, leuka on isompi, kaikki on isompaa. Minusta jonkun, joka ennen oli mies ja josta tuli nainen, ei pitäisi saada otella naisia vastaan. (Truitt 2015.)

Leikkaus ei vähennä luutiheyttä. Se ei muutu. Kun katsot miehen käsiä ja katsot naisen käsiä. Ne ovat erilaiset. Miesten kädet ovat paksumpia ja vahvempia. Ranteesi ovat paksummat, kynärpäysi ovat paksummat, nivelesi ovat paksummat. (Noble 2013.)

Yllä olevissa lainauksissa mainitut isot nyrkit, jyrkä leuka ja vahvat luut ovat tyypillisiä esimerkkejä tavasta, jolla Foxia pyritään sulkemaan naiseuden ulkopuolelle hänen kehonsa maskuliiniseksi katsottuihin ominaisuuksiin viittaamalla. Näen tämän suorana jatkumona kilpaurheilun historialliselle naiskuvalle, jossa voimaa, fyysistä kontaktia tai kestävyyttä vaativien lajien sijaan naisille on katsottu sopivan paremmin esimerkiksi voimistelun tai taitoluistelun kaltaiset esteettisyyttä korostavat lajit. Tämän lajipainotuksen taustalla

on kirjallisuudessa tulkittu olevan normatiivinen myytti hoikasta ja hennosta naisesta, jolle esimerkiksi voima tai lihaksikkuus ei ole yhtä olennaista tai suotavaa kuin miesurheilijoille. (Hargreaves 2002; Koivula 2001; Pirinen 2006.)

Vaikka kamppailulajien yleistyminen naisten parissa onkin haastanut käsityksiä naisille sopivista urheilulajeista, ajatus normatiivisesta naisurheilijan kehosta ei ole kuitenkaan välttämättä muuttunut. Esimerkiksi vapaaottelun UFC-sarjassa naisille on tällä hetkellä vain kaikkein pienimmät painoluokat, jonka myötä naisottelijan korkein mahdollinen paino on 61 kiloa. Samoin vuoden 2021 Tokion olympialaisissa naisnyrkkeilystä puuttuivat kokonaan miesten sarjojen kolme ylintä painoluokkaa. Näitä naisottelijoiden ruumiinrakennetta ja lihasmassaa tehokkaasti kontrolloivia painorajoja voidaan tulkita naisurheilussa vallitsevana hoikkuuden tyranniana (Bartky 1997) tai suoristusvälineenä (Ahmed 2007), jonka kautta pidetään yllä historiallista illuusiota siroista ja hoikista naisurheilijoista.

Naisten vapaaottelun kaupallinen kasvu onkin nojannut vahvasti heteronormatiivisiin käsityksiin naiseudesta. Valtaosin miehistä koostuvan vapaaotteluyhteisön on uskottu kiinnostuvan enemmän otteluista, joissa kohtaavat normatiivista naiskuva edustavat hoikat ja ”naiselliset” ottelijat (Fischer & McClearen 2020). Huippuottelijoista esimerkiksi Ronda Rousey ja Felice Herrig ovat puhuneet avoimesti siitä, kuinka naisellisyyden ja seksuaalisen vetovoiman korostaminen on auttanut heitä esimerkiksi sponsorisopimusten solmimisessa (Fink, Kane & LaVoi 2014). Naisottelijoiden seksualisoiminen näkyy myös Allyson Quinneyn (2016) vapaaottelufanien Twitter-keskusteluista tekemässä analyysissa, jonka mukaan keskusteluiden kestoaiheita ovat ottelijoiden seksikkyyden ja heidän mahdolliset alastonkuvansa. Quinneyn mukaan vapaaottelujen seuraajien keskusteluissa tyypillistä on myös kauniimman

ottelijan puolella oleminen. Tätä asennetta ilmentää myös alla oleva sitaatti, jossa Foxin osallistumisoikeutta vastaan argumentoiva Joe Rogan kertoo pitävänsä naisten vapaaottelusta, kunhan ottelijat vain ovat ”kauniita tyttöjä”:

En yritä syrjiä naisia millään tavalla. Olen naisten vapaaottelun suuri kannattaja. Rakastin Ronda Rouseyn ja Liz Carmouchen välistä ottelua. Mutta he ovat oikeita naisia. He ovat oikeita naisia. Ja niin vahvalta kuin Ronda Rousey näyttääkin, hän näyttää silti minusta kauniilta tytöltä. Hän on kaunis tyttö, joka sattuu olemaan vahva. (Noble 2013.)

Lainauksessa Fallon Fox siis suljetaan naiseuden ulkopuolelle keho- ja ulkonäkönormien kautta, joissa ”oikea naisuus” yhdistyy kauneuteen. Vapaaottelua pitkään hallinneen Ronda Rouseyn voimakkuus ei ole ongelma, koska hän täyttää ”kauniin tytön” kriteerit. Foxin kehon nähdään puolestaan oletetulla maskuliinisudellaan rikkoivan tämän normatiivisen naiskäsitteilyn. Kiinnostavaa on se, että samanlaista keskustelua ei käydyä Patricio Manuelin kehosta tai sen mahdollisista ei-miehisisistä piirteistä. Manuelia koskevissa kirjoituksissa ei esimerkiksi puhuta hänen naisellisen pienistä nyrkeistään, ohuista ranteistaan tai heikosta ylävartalostaan.

Sukupuolittunut ero tavoissa puhua Foxista ja Manuelista kertoo ensinnäkin siitä, kuinka miesurheilijoiden kohdalla mediassa on perinteisesti painotettu suorituskykyä ulkonäön sijaan (Dworkin ja Wachs 2009). Tämä näkyy selvästi myös Manuelia koskevissa kirjoituksissa, joissa lähimmät hänen kehoonsa viittaaviksi tulkittavissa olevat luonnehdinnat liittyvät hänen nyrkkeilytyyliinsä. Esimerkiksi Manuelin ensimmäistä ammattilaisottelua käsitelleessä kirjoituksessa hänen lyöntiensä kuvattiin näyttäneen uskottavilta nyrkkeilijän lyönneiltä (Rollins 2018). Samoin alla olevassa lainauksessa toimittaja Steve Inskeep viittaa Manuelin ulkoiseen olemukseen toteamalla hänen

otelleen kuin mies. Urheilullisen suorituskykynsä kautta Manuel siis läpäisee cis-sukupuolijärjestyksen mukaisen miehen seulan.

Kaksi miestä kehässä harjoittamassa ammattiaan ja yrittämässä voittoa. Se oli meidän molempien reaktio. Jos emme olisi tienneet taustatarinaasi, emme olisi koskaan arvanneet sitä. Me näimme vain kaksi miestä nyrkkeilemässä. (Wamsley 2018.)

Urheilusuorituksen korostamisen lisäksi ero liittyy yleisemmällä tasolla myös siihen, että urheilussa hyväksytyjen mieskehojen kuvasto on huomattavasti naisten vastaavaa laajempi. Miesten sarjoista on mahdollista löytää juhlittuja urheilusankareita, jotka poikkeavat toisistaan niin painon, pituuden kuin lihaksikkuuden osalta. Näin transsukupuolisilla miesurheilijoilla on täytettävänä huomattavasti väljemmät mieheyden raamit. Transsukupuolisten miesurheilijoiden kehojen hyväksynnästä – tai niitä koskevasta välinpitämättömyydestä – kertoo myös se, että vuonna 2016 triathlonisti Chris Mosier esiintyi ensimmäisenä (ja ainoana) transsukupuolisena urheilijana *ESPN the Magazine* -lehden kehonumeron kansikuvassa. Vaikka lehdessä julkaistavien urheilijoiden alastonkuvien tarkoituksena on ”juhlittaa urheilijoiden erillaisuutta ja ainutkertaisuutta” (ESPN 2021), eri vuosikertojen tarkastelu kertoo tämänkin vapauden sukupuolittuneisuudesta. Miesten kuvastossa on miestyyppejä hoikista pikajuoksijoista lähes kaksisataakiloihin amerikkalaisen jalkapallon pelaajiin, kun taas naisten kuvissa esiintyvät yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta normatiivisen naiskuvan mukaiset sirot ja hoikat urheilijat.

Foxin ja Manuelin kehojen ympärillä käyty keskustelu tai sen puuttuminen kertoo osaltaan jo aiemmin mainitusta miehenä olemisen vapaudesta ja rajoittamattomuudesta urheilun kentällä. Urheilussa mieheys tai miehisyys eivät ole yhtä tiukasti sidoksissa tietynlaiseen ruumiinrakenteeseen kuin naisuus. Tämän myötä naiskehon koko

ja ulkomuoto ovat jatkuvan arvioinnin, kontrollin ja oikaisun kohteena (Gailey 2014; Harjula 2020). Tämän ulkonäköpaineen seuraukset näkyvät esimerkiksi hiljattain julkaistussa tutkimuksessa, jossa 40 prosenttia kyselyyn vastanneista naisurheilijoista kertoi määrittelevänsä oman arvonsa painonsa mukaan, ja peräti kaksi kolmesta ilmoitti kehon painon vaikuttavan siihen, kuinka urheilija ajattelee itsestään (Ravi ym. 2021).

Voittamisen vaikeus

Lääketieteellisen kontrolloimisen ja ulkonäköön liittyvän ulossulkemisen lisäksi kolmas ero liittyy Foxin ja Manuelin urheilusuorituksiin suhtautumiseen. Silmiinpistävää on ennen kaikkea se, kuinka eri tavoin heidän kohdallaan kuvataan urheiluun olennaisesti kuuluvaa voittamista ja häviämistä. Foxia koskevissa kirjoituksissa korostuvat usein ylivoimaa ja ylivertaisuutta korostavat termit, kuten ”dominointi”, ”murskaaminen” ja ”tuhoaminen”. Vaikka niillä kuvataankin urheilullista menestystä, niiden käyttöön liittyy Foxin yhteydessä negatiivinen kaiku sekä ajatus liiallisesta ja ”miehisestä” ylivoimasta. Alla olevissa lainauksissa Foxin otteita kuvailevat ylempänä vapaaottelija Paolo Costa ja alempana Foxiakin vastaan otellut Tamika Brents.

Hän on yksinkertaisesti tuhonnut kaikki häntä vastaan otelleet tytöt. Heidät teurastettiin, he vaaransivat henkensä ja fyysisen koskemattomuutensa. (Hiergesell 2018.)

Olen otellut monia naisia vastaan, enkä ole koskaan kokenut sellaista voimaa, kuin siinä ottelussa. En ole lääkäri, joten en osaa sanoa johtuiko se siitä, että hän syntyi mieheksi vai ei. Voin vain sanoa, etten ole koskaan elämässäni kohdannut yhtä ylivoimaista vastustajaa, ja olen itsekin tavallista vahvempi nainen [...] Hänen sidontaotteensa oli erilainen. Pystyn yleensä liikkumaan muiden naisottelijoiden sidonnassa, mutta Foxin sidonnassa en pystynyt liikkumaan ollenkaan. (Presley 2019.)

Siinä missä miesten sarjoissa dominoinnista ja murskaamisesta keskustellaan positiivisessa valossa, voi naisten urheilussa ylivoima kääntyä urheilijaa vastaan. Vikki Kranen (2001) mukaan tämä johtuu siitä, että urheilullisuus ja ylivoimaisuus ovat perinteisesti maskuliiniseksi miellettyjä ominaisuuksia. Liiallinen ylivoima voi siten langettaa miehisyden varjon naisurheilijan ylle. Kuten Foxin tapaus osoittaa, erityisen ongelmallista tämä on niille urheilijoille, joiden ei katsota täyttävän hennon ja hoikan naisurheilijan ideaalia tai joita ei transsukupuolisuutensa vuoksi pidetä ”oikeina naisina”. Esimerkiksi yllä olevassa kommentissa Paolo Costa viittaa alkuperäiskielellä Foxiin englannin maskuliinipronominilla he, ja siten käyttää Foxin ylivoimaa tahallisen väärinsukupuolittamisen välineenä. Näin ei kuitenkaan puhuttu esimerkiksi naisurheilijan kehonormit täyttävästä vapaaottelun ensimmäisestä super-tähdestä Ronda Rouseysta, joka sai omista murskaavista esityksistään vain positiivista palautetta. Tulkitsenkin, että ylivoima ja dominointi koetaan ongelmallisiksi silloin, kun naisurheilijan katsotaan lähestyvän miehuuden/maskuliinisuuden rajaa.

Fallon Fox on itse perustellut menestystään urheilun lainalaisuuksien kautta. Hän on voittanut vastustajansa, koska hän on harjoitellut ja valmistautunut otteluunsa vastustajaansa paremmin (Zeigler 2013b). Foxin urheilullinen osaaminen jää kuitenkin pimentoon niin häntä kritisoivissa kuin puolustavissakin puheenvuoroissa. Siinä missä osallistumisoikeutta vastustavat kirjoittajat alleviivaavat yllä olevien lainausten tavoin ajatusta Foxin fyysisestä ylivoimasta (Truitt 2015), huomattavasti harvalukuisemmat Foxia puolustavat kirjoitukset pyrkivät päinvastoin häivyttämään kuvaa hänen ylivertaisuudestaan. Esimerkiksi *Outsport*-verkkojulkaisun päätoimittajan Cyd Zeiglerin mukaan Foxin nopea tyrmäysvoitto ei johtunut hänen ylivoimaisuudestaan, vaan vastustajan heikkoudesta.

Ottelun ensimmäisessä erässä – 39 sekunnin kohdalla – Fox tyrmäsi Newsomen. Mutta tiedätkö mitä tapahtui kahdeksan kuukautta aikaisemmin? Katalina Malungahu tyrmäsi Newsomen vain 36 sekunnissa. Jos lasken oikein, Foxilla kesti siis 8 % hänen cissukupuolista kollegaansa kauemmin tyrmätä sama vastustaja. Eikä Malungahua voida edes pitää erityisen hyvänä ottelijana. Hänen saldonsa ammattilaisena on kaksi voittoa ja kaksi tappiota, eikä hän ole otellut yhdessäkään merkittävässä ottelussa Newsomen kohtaamisen jälkeen. Foxin nopeaa tyrmäysvoittoa Newsomesta ei siis voida käyttää todisteena siitä, että hänellä olisi epäreilu etu vastustajiinsa nähden. (Zeigler 2021.)

Tästä voi tehdä nurinkurisen päätelmän, että naisten sarjoihin siirtyvien transsukupuolisten urheilijoiden tulisi osallistumisoikeutensa ja suuren yleisön tuen saadakseen olla urheilijoina korkeintaan keskinkertaisia (Fischer & McClearen 2020). Ilmiö on seurannut transsukupuolisia naisurheilijoita koko heidän lyhyen julkisen historiansa ajan. Esimerkiksi ensimmäisen avoimesti transsukupuolisen urheilijan, tennispelaaja Renee Richards sai osakseen ymmärrystä vasta hänen tietoisesti painotettuaan omaa heikkouttaan (Pieper 2017). Heikkoudesta kumpuava yleisön hyväksyntä on läsnä myös Foxin kuvauksessa siitä, kuinka hän vasta ensimmäisen tappionsa jälkeen koki saaneensa suuren yleisön silmissä takaisin ainakin osan ihmisyydestään:

Olin masentunut päiviä. Mutta samaan aikaan tuntui, että monet ihmiset huomasivat, että minutkin voidaan voittaa. Se inhimillisti minut. Se sai minut – se sai ihmiset ymmärtämään, että voin hävitä. (Washington 2015.)

Transsukupuolisten miesurheilijoiden kohdalla suhde voittamiseen on päinvastainen. Siinä missä naisten kohdalla puhutaan fysiikan tuomasta epäreilusta edusta, ovat miehet lähtökohtaisesti altavastajaan asemassa. Yhdysvaltain olympia-

joukkueeseen ensimmäisenä transsukupuolisenä urheilijana edenneen Chris Mosierin mukaan transsukupuolisista miehistä ei puhuta julkisuudessa, koska heitä ei pidetä huippu-urheilun näkökulmasta relevantteina eikä uhkana cissukupuolisille miehille. Transsukupuolisten miesten ainoa keino paikan ja arvostuksen lunastamiseen onkin urheilullinen menestys (Levin 2018; Fischer & McClearen 2020). Tämä tulee esille myös Manuelin kommentteissa. Siinä missä Foxin piti hävitä tullakseen edes jossain määrin hyväksytyksi, Manuel koki voittamisen ainoaksi mahdollisuudekseen:

En edes ajatellut, että voisin hävitä. Minulla ei ollut epäilystäkään siitä, ettenkö voittaisi ottelua. Mutta kun ajattelen sitä näin jälkikäteen. Jos olisin hävinnyt, varsinkin niin julkisesti... se olisi vahvistanut kaikkien epäilyt siitä, etten pystyisi tähän. (Levin 2018.)

Näiden erilaisten odotusten myötä transsukupuolisten mies- ja naisurheilijoiden roolit urheilun tarinassa ovat täysin erilaiset. Vähätteleviä ennakkoasenteita vastaan taisteleva Manuel sopii hyvin urheilua romantisoivaan kerrontaan, jossa asetetaan mielellään altavastajien puolelle. Foxiin puolestaan yhdistetään ajatus epäreilusta ylivertauudesta ja jopa huijaamisesta. Tilanne on ainakin jossain määrin verrannollinen puhutaan ja dopingista kiinni jääneen urheilijan kohtaamiseen. Asetelma selittää osaltaan myös sitä, miksi transsukupuolisten urheilijoiden kohtaama transfobia ja viha kohdistuvat valtaosin juuri naisurheilijoihin. Manuelin ei transsukupuolisuutensa vuoksi katsota voivan urheilullisesti uhata cissukupuolisia miehiä, eikä häneen sen vuoksi kiinnitetä erityisemmin huomiota. Fox puolestaan esitetään niin hänen kehonsa kuin suorituskykynsäkin kautta jatkuvasti miehenä tai ei-naisena, jonka osallistumisen nähdään sötivan niin reilua kilpailua kuin urheilun normatiivista naiskuvaakin vastaan.

Asetelma on läsnä myös Foxin ja Manuelin vastustajien suhtautumisessa. Esimerkiksi Fallon Foxin ensimmäisessä ulostulonsa jälkeisessä ottelussa hänen vastustajansa Allana Jones oli valinnut sisääntulomusiikikseen Aerosmith-yhtyeen *Dude looks like a lady* (McClearen 2015). Tätä voidaan pitää Foxin tarkoitushakuisena väärinsukupuolittamisena. Kappalevalinnallaan Jones pyrki sulkemaan Foxin ”oikean naiseuden” ulkopuolelle. Manuelia vastaan otellut Hugo Aguilari puhui puolestaan vastustajastaan huomattavasti kunnioittavampaan sävyyn korostaen miesurheilulle tyypillistä urheilullisen kyvykkyyden merkitystä:

Kehässä me molemmat haluamme voittaa. En välitä siitä kuka olet, mistä tulet tai mitä kansallisuutta edustat. Sillä ei ole minulle mitään väliä. Jos olet tarpeeksi hyvä kilpailemaan, voit kilpailla. Jokainen ansaitsee mahdollisuuden. Olen iloinen saadessani olla osa tätä tarinaa. (Baxter 2018.)

Tulkitsen, että voittamiseen ja reiluun kilpailuun liittyvä problematiikka heijastelee urheilun sukupuolittuneita odotuksia ja käytänteitä yleisemminkin. Miesten urheilussa ylivoimalla, dominoinnilla ja voittamisella ei ole rajoja, ja juhlituimmat sankarit ovat usein lajinsa ylivoimaisia hallitsijoita. Naisten urheilussa hyväksyttyyn ylivoimaan liitetään puolestaan usein sirouden, hoikkuuden ja ”naisellisuuden” kaltaisia reunaehtoja. Miesten urheilu näyttäytyy näin reiluna ja urheilun hengen mukaisena kilvoitteluna, jossa jokaisella on mahdollisuus voittaa. Tämän myötä myös transsukupuolisilla miehillä on oikeus ja velvollisuus kilpailuun ja voiton tavoitteluun. Transsukupuolisilla naisurheilijoilla asetelma on puolestaan usein päinvastainen. Heidän tulee pystyä osoittamaan, etteivät he ole liian ylivoimaisia, vaan tasaveroisia kilpailijoita, jotka hormonaalisen tai fyysikaalisen etulyöntiaseman sijaan menestyvät oman osaamisensa tuloksena.

Sukupuolittunut turvallisuus

Aineistossa hyvin yleiseen cissukupuolisten miesten fyysistä ja urheilullista ylivoimaisuutta korostavaan puhetapaan liittyy olennaisesti ajatus naisten ja naisurheilun suojelemisesta miehiltä. Tämä on myös yksi keskeisimmistä transsukupuolisten naisurheilijoiden ulossulkemista ajavien tahojen argumenteista. Varsinaisen urheilullisen epäreilouden lisäksi suojeludiskurssiin liittyy huoli cissukupuolisten naisten fyysisestä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista (Schilt & Westbrook 2009). Huolipuhe korostuu vapaaottelun kaltaisessa fyysisessä kamppailulajissa. Monet Fallon Foxin kanssa samaan aikaan kilpailleista ottelijoista ovatkin argumentoineet hänen osallistumisestaan vastaan juuri turvallisuuteen vedoten. Alla olevissa lainauksissa näkemyksensä kertovat vapaaottelijat Misha Tate ja alempana Peggy Morgan:

Minulla ei ole mitään transsukupuolisia ihmisiä vastaan. Jokaisella on oikeus elää parhaaksi katsomallaan tavalla. Kyse on ottelijoiden turvallisuudesta. En haluaisi astua häkkiin naisen kanssa, joka on kasvanut ja kehittynyt miehenä. En vain usko, että se olisi turvallista. (Holland 2013.)

Ymmärrän hyvin miksi ihmiset tukevat Fallonia. Ymmärrän myös, että hänen oikeuksiensa suojeleminen on tärkeää. Mutta minusta muiden naisottelijoiden turvallisuuden takaamisen pitäisi olla yhtä tärkeää [...] En astu häkkiin Fallonin kanssa ennen kuin minulle esitetään riittävät todisteet siitä, että ottelu hänen kanssaan olisi reilu. (Marrocco 2013.)

Ottelijoiden turvallisuus nousi entistäkin vahvemmin esille Foxin voitettua uransa kuudennesottelussa Tamika Brentsin ensimmäisen erän tyrmäyksellä. Ottelun päätyttyä Brents jäi makaamaan verta vuotavana kehään. Sosiaaliseen mediaan ja keskustelupalstoille levisi nopeasti huhu, jonka mukaan Brentsin kallo olisi murtunut ja hän olisi hengenvaarassa. Tämän myötä internetiin

ilmestyivät otsikot, joissa erilaisin dramaattisin sanankääntein kerrottiin transsukupuolisen otte-
lijan murskanneen naisottelijan kallon. Brentsin
vammat varmistuivat kuitenkin pian silmäkuopan
luun murtumaksi ja päälaen avohaavaksi. Vaikka
vammat olivatkin vakavia ja kivuliaita, ne ovat
vapaaottelussa varsin yleisiä (Fares ym. 2019), ei-
vältä ne uhanneet Brentsin uran jatkoa saattika
hänen henkeään. Tästä huolimatta tapahtuneesta
puhutaan tämänkin artikkelin aineistossa tyypil-
lisesti kallomurtumana tai kallon murskaamises-
na (Hiergesell 2018; Presley 2019). Näin Foxista
rakennetaan kuvaa poikkeuksellisena uhkana
naisottelijoiden turvallisuudelle. Tämän fyysisen
uhan korostamisen myötä hänet pyritään myös
sulkemaan naiseuden ulkopuolelle.

Patricio Manuelia koskevassa kirjoittelussa hänen
turvallisuutensa tai tarve hänen fyysisen hyvin-
vointinsa suojelemiseksi eivät puolestaan nouse
esille. Erityisen mielenkiintoiseksi tämän tekee
se, että ennen ensimmäistä ammattilaisotteluaan
Manuel otteli kaksi amatööriottelua miesten sar-
jassa. Ensimmäisen ottelunsa hän voitti, mutta
toinen niistä päättyi tappioon ja Manuelin vaka-
vaan loukkaantumiseen (Sumner 2020). Häntä
käsittelevissä uutisissa ja henkilökuvissa louk-
kaantuminen kuitenkin sivuutetaan lähes täysin.
Sitä ei nosteta esille varoittavana esimerkkinä
kamppailulajien vaarallisuudesta tai sopimatto-
muudesta transsukupuolisille miesurheilijoille.
Hänen vastustajaansa ei myöskään syyllistetä
Foxin tavoin heikomman vastustajan pahoin-
pitelemisestä tai murskaamisesta.

Tulkitsen, että ero näiden kahden loukkaantumis-
tapauksen käsittelyssä liittyy transsukupuolisten
miesten ja naisten erilaiseen asemaan urheilun
kentillä. Analyysini aineistosta osoittaa, että nai-
seuden rajat ovat urheilussa mieheyden rajoja
tiukemmat. Tämän vuoksi Fox pyritään useissa
eri yhteyksissä sulkemaan kategorisesti ”oikean
naiseuden” ulkopuolelle. Näin tapahtuu myös ot-

telijoiden turvallisuutta koskevassa keskustelussa,
jossa Fox joko suoraan tai kiertoteitse esitetään
miehenä ja siten fyysisenä uhkana naisottelijoil-
le. Manuelin kohdalla samanlaista tahallista tai
tamatonta väärinsukupuolittamista ei kuitenkaan
ilmene turvallisuuskeskustelussakaan. Artikkelin
aineistossa ei esimerkiksi kyseenalaisteta cissuku-
puolisten miesten oikeutta lyödä transsukupuol-
lista miesnyrkkeilijää.

Binäärisen sukupuolijärjestelmän näkökulmasta
ero kytkeytyy myös erilaisiin käsityksiin mies- ja
naisurheilijoiden haavoittuvuudesta. Kuten ai-
emmin mainitsin, naisten terveyttä ja turvalli-
suutta on suojeltu historian saatossa esimerkiksi
lajivalikoimaa kontrolloimalla. Tämä suojeludis-
kurssi näkyy myös konkreettisina eroina lajien si-
sällä. Esimerkiksi jääkiekossa häkkikypärät ovat
pakollisia kaikille tyttö- ja naispelaajille, kun taas
miesten peleissä häkkiä käyttävät vain alle 18-vuo-
tiaat pojat. Samoin naisten peleistä on louk-
kaantumisriskiin vedoten kielletty taklaaminen.
Taustalla on vaikeaa nähdä muuta syytä kuin sen,
että naisurheilijoiden terveyden – ja ulkonäön –
suojelemisen ajatellaan olevan tärkeämpää kuin
miesurheilijoiden (Herrala 2016). Näin urheilussa
miehisen vapauden vastapainona ovat terveyteen
ja hyvinvointiin liittyvät korkeammat riskit.

Lopuksi

Tässä artikkelissa tarkastelin kahta transsuku-
puolista ottelijaa koskevaa verkkokirjoittelua ja
siitä syntyvää digitaalista jalanjälkeä Googlen ha-
kutulosten kautta. Safiya Noblen (2018) ajatuksia
mukaillen en katso hakutulosten olevan viatto-
mia, vaan ne heijastelevat osaltaan niin yhteis-
kunnallisia valtasuhteita kuin mainostajien kau-
pallisia intressejäkin. Erityisenä kiinnostuksen
kohteenani oli tarkastella sitä, kuinka sukupuoli
esitetään joko rajoittavana tai mahdollistavana
tekijänä Foxia ja Manuelia koskevissa kirjoituk-
sissa.

Analyysin tulokset kertovat ensinnäkin siitä, kuinka erilaiset kahden transsukupuolisen otte-
lijan asemat urheilun kentillä ovat. Täten myös
heidän jättämänsä digitaaliset jalanjäljet poikke-
avat toisistaan merkittävästi. Patricio Manuelia
koskevissa hakutuloksissa kaikista selkeimmin
esiin nousee se, että hän on ensimmäinen trans-
sukupuolinen mies, joka on voittanut nyrkkeily-
sä ammattilaisottelun. Internetin hakutulosten
perusteella hän jää siis historiaan urheilullisen
saavutuksensa kautta. Toisena esiin nousee hän-
nen sponsorisopimuksensa nyrkkeilyvarusteita
valmistavan Everlast-yhtiön kanssa, joka myös
omalla tavallaan heijastelee Manuelin inkluu-
siota urheilun piiriin. Fallon Foxin kohdalla ko-
rostuvat puolestaan ylivoimaisesti eniten otsikot
siitä, kuinka hän ”murskasi naisottelijan kallon.”
Huomattavaa on se, että vielä seitsemän vuotta
kyseisen ottelun jälkeenkin keskustelu aihees-
tä käy kuumana. Esimerkiksi tätä artikkelin yh-
teenvetoa kirjoittaessani julkaistiin vapaaottelu-
sivustolla jälleen uusi artikkeli, jossa Fox esitetään
kallonmurskaajana.

Tekemäni havainnot vahvistavat aiempien tut-
kimusten löydöksiä siitä, että transsukupuolisiin
urheilijoihin kohdistuva transfobinen viha ja syr-
jintä kohdistuu huomattavasti enemmän naisiin
kuin miehiin (Fischer & McClearen 2020; Hargie
ym. 2017; Harper 2019). Foxiin liittyen aineistos-
sa on lukuisia esimerkkejä tarkoituksellisesta
väärensukupuolittamisesta, syrjinnästä ja hänen
ulossulkemisestaan ei-naiseuden perusteella.
Joissakin tapauksissa ulossulkeminen tapahtuu
kehollisten ja ulkonäöllisten ominaisuuksien
perusteella, ja toisissa taas oletetun urheilulli-
sen ylivoimaisuuden vuoksi. Manuelia koskevissa
kirjoituksissa tämänkaltaista väärensukupuolit-
tamista tai ulossulkemista ei puolestaan ilmene.
Manuelin kohdalla transsukupuolisuus tulee esi-
lle pikemminkin siinä, ettei häntä oteta erityisen
vakavasti huippu-urheilun näkökulmasta. Tästä
kertoo esimerkiksi se, että Manuelia koskeva ai-

neisto on julkaistu suurelta osin yleismediassa.
Nyrkkeily sivustoilla häntä ei sen sijaan käsitellä
käytännössä ollenkaan. Manuelia käsiteltiin siis
mediassa enemmän tarinana ja ilmiönä kuin
huippu-urheilijana. Fallon Foxia koskeva kirjoit-
telu kävi puolestaan kiivaimmillaan juuri vapaa-
ottelusivustoilla, joissa hänen otteluitaan analy-
soitiin hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Foxin ja Manuelin esimerkit kertovat laajem-
minkin transsukupuolisten mies- ja naisurhei-
lijoiden erilaisesta asemasta urheilun tarinassa.
Transsukupuolisten naisten nähdään uhkaavan
illuusiota urheilun reiluudesta. Koska ajatus mie-
hisestä ylivoimaisuudesta elää urheilussa voimak-
kaana, liitetään transsukupuolisiin naisurheilijoi-
hin ajatuksia epäreilusta fyysisestä ylivoimasta tai
jopa dopingiin vertautuvasta huijauksesta. Trans-
sukupuolisia miehiä ei puolestaan ainakaan vielä
nähdä huippu-urheilun näkökulmasta vakavasti
otettavina kilpailijoina, eikä heillä näin katsota
olevan vaikutusta urheilun vakiintuneelle su-
kupuolijärjestykselle. Mielenkiintoista olisikin
nähdä kuinka tilanne muuttuisi, jos transsuku-
puolisten miesurheilijoiden joukosta nousisi esiin
lajiaan hallitsevia kansainvälisen tason supertäh-
tiä. Nousisiko miesurheilijoiden transsukupuoli-
suus tällöin esille uusilla tavoilla, ja käytäisiinkö
heidän sukupuolestaan tällöin samankaltaista
keskustelua kuin naisten kohdalla?

Urheilun binäärisen sukupuolijärjestelmän näkö-
kulmasta Foxin ja Manuelin tarinat kertovat myös
siitä, kuinka erilaista mies- ja naisurheilijoiden
käsitteily mediassa ylipäätään on. Siinä missä nai-
sia ja naiseutta kontrolloidaan, ”suoristetaan” ja
suojellaan, näyttäytyy miesten urheilu eräänlai-
sena vapauden valtakuntana, jota sukupuoleen
kohdistuvien rajoitusten ja määritelmien sijaan
ohjaavat vain urheilun omat lajikohtaiset sään-
nöt. Tämän vapauden negatiivisena vastapainona
miesten urheiluun liittyy kuitenkin myös terveys-
riskejä vähättelevä ajatus haavoittumattomasta

kehosta ja urheilijan relevanttiuteen kytkeytyvä voittamisen pakko.

Analyyysi herättää myös huomaamaan, kuinka sukupuolittuneesti ja valikoivasti Foxiin ja Manueliin sovelletaan syntymässä määrättyyn ja korjattuun sukupuoleen liittyviä oletuksia ja stereotyyppioita. Esimerkiksi naisottelijoita on suojeltava Foxilta, mutta Manuelia ei tarvitse suojella miesnyrkkeilijöiltä. Foxin lutut ja nivelet ovat liian maskuliiniset, mutta Manuelin luusto ei ole liian feminiininen. Nämä esimerkit transsukupuolisuuden mediakäsittelyn sukupuolittuneisuudesta ja tarkoitushakuisuudesta tekevät näkyviksi Butlerin (1990) mainitsemat hetket, jolloin sukupuoli ilmenee erityisen selkeästi sosiaalisesti rakennettuna. Hänen mukaansa nämä hetket avaavat mahdollisuuksia nähdä ja kuvitella asioita toisin. Urheilun ja sukupuolen välisessä suhteessa nämä toisinnäkemisen mahdollisuudet voisivat liittyä esimerkiksi ajatukseen miesten haavoittuvuudesta, naisurheilijoiden kehollisesta monimuotoisuudesta ja naisten vapaudesta urheilla ilman sukupuoleen liittyvää kontrollia.

Kirjallisuus

- AHMED, SARA. 2007. "A Phenomenology of Whiteness." *Feminist theory* 8:2, 149–168.
- AHMED, SARA. 2006. *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others*. Durham: Duke University Press.
- ALASUUTARI, VARPU, SADE KONDELIN, LUCA TAINIO, ROOSA TORISEVA & EMMI VÄHÄPASSI. 2017. "Transtutkimuksen ja intersukupuolisuuden tutkimuksen ajankohtaisia kysymyksiä." *Sukupuolentutkimus* 30:1, 2–14.
- ANDERSON, ERIC & ANN TRAVERS. 2017. "Introduction." Teoksessa *Transgender athletes in competitive sport*, toim. Eric Anderson & Ann Travers. New York: Routledge, 1–10.
- BARTKY, SANDRA. 1997. *Foucault, Femininity, and the Modernization of Patriarchal Power*. New York: Columbia University Press.
- BAXTER, KEVIN. 2018. "Pat Manuel will make history as the first transgender male to fight professionally in the U.S." Los Angeles Times. <https://www.latimes.com/sports/boxing/la-sp-pat-manuel-fight-20181207-story.html> (Luettu 16.4.2021.)
- BETTCHER, TALIA MAE. 2014. "Trapped in the wrong theory: Rethinking trans oppression and resistance." *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 39:2, 383–406.
- BILLINGS, ANDREW & LEIGH MOSCOWITZ. 2018. *Media and the Coming Out of Gay Male Athletes in American Team Sports*. New York: Peter Lang.
- BISHOP, GREG. 2013. "A Pioneer, Reluctantly." The New York Times. <https://www.nytimes.com/2013/05/13/sports/transgender-fighter-fallon-fox-there-is-solace-in-the-cage.html> (Luettu 16.4.2021.)
- BUTLER, JUDITH, 1990. *Gender trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- BUZUVIS, ERIN. 2021. "Law, Policy, and the Participation of Transgender Athletes in the United States." *Sport Management Review* 2021, 1–13.
- DEFRANTZ, ANITA. 1997. "The Changing Role of Women in the Olympic Games." *Olympic Review* 26:15, 18–21.
- DWORKIN, SHARI & FAYE WACHS. 2009. *Body Panic: Gender, Health, and the Selling of Fitness*. New York: NYU Press.
- ERIKSSON, SUSAN & EERO SAUKKONEN. 2020. "Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo muutosvoimana. Nuorten liikuntakulttuurit vammaisuuden lähtökohdasta." *Kulttuurintutkimus* 37: 3–4, 103–113.
- ESPN. 2021. The body issue. https://www.espn.com/espn/feature/story/_/id/27400369/the-body-issue (Luettu 16.4.2021.)
- FARES, MOHAMAD, JAWAD FARES, YOSSEF FARES & JOSEPH ABOUD. 2019. "Musculoskeletal and Head Injuries in the Ultimate Fighting Championship (UFC)." *Phys Sportsmed* 47:2, 205–211.
- FINK, JANET, MARY KANE & NICOLE LAVOI. 2014. "The Freedom to Choose: Elite Female Athletes' Preferred Representations within Endorsement Opportunities." *Journal of Sport Management* 28:2, 207–219.
- FISCHER, MIA & JENNIFER MCCLEAREN. 2020. "Transgender Athletes and the Queer Art of Athletic Failure." *Communication & Sport* 8:2, 147–167.
- GAILEY, JEANNINE. 2014. *The Hyper (In) visible Fat Woman: Weight and Gender Discourse in Contemporary Society*. New York: Palgrave MacMillan.
- GENEL, MYRON. 2017. "Transgender Athletes: How can they be accommodated?" *Current Sports Medicine Reports* 16:1, 12–13.
- HARGIE, OWEN, DAVID MITCHELL & IAN SOMERVILLE. 2017. "People have a knack of making you feel excluded if they catch on to your difference": Transgender experiences of exclusion in sport. *International Review for the Sociology of Sport* 52:2, 223–239.
- HARGREAVES, JENNIFER. 2002. *Sporting Females: Critical issues in the history and sociology of women's sports*. Lontoo: Routledge.

- HARJULA, HANNELE. 2020. "Lihavien ihmisten liikunta ja sen esteet." Teoksessa *Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa*, toim. Jouko Kokkonen & Kati Kauravaara. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja, 50-67.
- HARPER, JOANNA. 2019. *Sporting Gender: The History, Science, and Stories of Transgender and Intersex Athletes*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- HERRALA, HELENA. 2016. "Rajat ja rajatyö jääkiekkokaukalossa." Teoksessa *Urheilun takapuoli. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*, toim. Päivi Berg & Marja Kokkonen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 46-64.
- HIERGESELL, DAN. 2018. "Paulo Costa offers to 'beat up' transgender fighter Fallon Fox for 'free.'" MMAMania.com <https://www.mmamania.com/2018/1/12/16882832/paulo-costa-offers-to-beat-up-transgender-fighter-fallon-fox-for-free-ufc-mma> (Luettu 16.4.2021.)
- HOLLAND, JESSE. 2013. "Miesha Tate: I have nothing against transgender people, but I wouldn't fight Fallon Fox." MMAMania.com <https://www.mmamania.com/2013/3/19/4122890/ufc-miesha-tate-transgender-fallon-fox-mma> (Luettu 16.4.2021.)
- HUHTA, HELENA. 2013. "Monikulttuuriset suomalaiset huippu-urheilijoina." Teoksessa *Epätavallisia elämänkulkuja. Huippu-urheilijat ja taiteilijat*, toim. Mikko Piispa & Helena Huhta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: 79-144.
- IOC, 2021a. "Tokyo 2020 first ever gender-balanced Olympic Games in history." <https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-first-ever-gender-balanced-olympic-games-in-history-record-number-of-female-competitors-at-paralympic-games> (Luettu 20.8.2021.)
- IOC, 2021b. "IOC Framework on Fairness, Inclusion and Non-discrimination on the basis of Gender Identity and Sex Variations." <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/News/2021/11/IOC-Framework-Fairness-Inclusion-Non-discrimination-2021.pdf> (Luettu 3.2.2022.)
- IOC, 2015. "Consensus Meeting on Sex Reassignment and Hyperandrogenism." https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2015-11_ioc_consensus_meeting_on_sex_reassignment_and_hyperandrogenism-en.pdf (Luettu 16.4.2021.)
- IOC, 2003. "IOC Approves Consensus with Regard to Athletes who have Changed Sex." <https://www.olympic.org/news/ioc-approves-consensus-with-regard-to-athletes-who-have-changed-sex-1> (Luettu 16.4.2021.)
- KERR, ROSLYN, & CAMILLA OBEL. 2018. "Reassembling Sex: reconsidering sex segregation policies in sport." *International Journal of Sport Policy and Politics* 10:2, 305-320.
- KLEIN, ALEXANDRA, VIKKI KRANE & AMANDA PAULE-KOBA. 2018. "Bodily Changes and Performance Effects in a Transitioning Transgender College Athlete." *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health* 10:5, 555-569.
- KOIVULA, NATHALIE. 2001. "Perceived Characteristics of Sports Categorized as Gender- Neutral, Feminine and Masculine." *Journal of Sport Behavior* 24, 377-393.
- KOKKONEN, MARJA. 2016. "Syrjintä ja henkinen pahoinvointi seksuaalivähemmistöjen liikuntaharrastuksissa." Teoksessa *Urheilun takapuoli. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*, toim. Päivi Berg & Marja Kokkonen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 138-155.
- KRANE, VIKKI. (2001). "We Can Be Athletic and Feminine, But Do We Want To? Challenging hegemonic femininity in women's sport." *Quest* 53:1, 115-133.
- KUEK SER, KUANG KENG. 2016. "120 years of struggle for gender equality at the Olympics". The World. <https://www.pri.org/stories/2016-08-17/see-120-years-struggle-gender-equality-olympics> (Luettu 16.4.2021.)
- LEVIN, SAM. 2018. "Patricio Manuel, the first trans boxer to compete professionally: 'It was self preservation.'" The Guardian. <https://www.theguardian.com/society/2018/dec/21/patricio-manuel-trans-boxer-made-history> (Luettu 16.4.2021.)
- MARROCCO, STEVEN. 2013. "Despite criticism, Peggy Morgan standing by decision to not fight Fallon Fox." MMAjunkie.com. <https://mmajunkie.usatoday.com/2013/03/despite-criticism-peggy-morgan-standing-by-decision-to-not-fight-fallon-fox> (Luettu 16.4.2021.)
- MARTÍNEZ-PATIÑO, MARÍA JOSÉ, ERIC VILAIN & NEREIDA BUENO-GUERRA. 2016. "The Unfinished Race: 30 years of gender verification in sport." *The Lancet* 388:10044, 541-543.
- MAYRING, PHILIPP. 2004. "Qualitative content analysis." *A Companion to Qualitative Research* 1:2, 159-176.
- MCCLEAREN, JENNIFER. 2015. "The paradox of Fallon's fight: interlocking discourses of sexism and cissexism in mixed martial arts fighting." *New Formations* 86:86, 74-88.
- MOILANEN, MIKA. 2021. "Hyvältä näyttämisen paine on suuri": Kasvaneet ulkonäköpaineet ja sosiaalisen median vaikutus näkyvät naisurheilijoiden elämässä. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/urheilu/art-200007747868.html> (Luettu 16.4.2021.)
- NOBLE, MCKINLEY. 2013. "UFC's Joe Rogan to Transgender MMA Fighter Fallon Fox: 'You're a F***ing Man!'" Bleacher Report. <https://bleacherreport.com/articles/1573044-ufc-joe-rogan-to-transgender-mma-fighter-fallon-fox-youre-a-man> (Luettu 16.4.2021.)
- NOBLE, SAFIYA UMOJA. 2018. *Algorithms of Oppression: How search engines reinforce racism*. New York: NYU Press.
- OGILVIE, MARK F. 2017. "The Experiences of Female-to-Male Transgender Athletes." Teoksessa *Transgender Athletes in Competitive Sport*, toim. Eric Anderson & Ann Travers. New York: Routledge, 103-115.
- PIEPER, LINDSAY PARKS. 2017. "Advantage Renée? Renée Richards and Women's Tennis." Teoksessa *Transgender Athletes in Competitive Sport*, toim. Eric Anderson & Ann Travers. New York: Routledge, 13-22.

- PIEPER, LINDSAY PARKS. 2016. "Preserving la Difference': The elusiveness of sex-segregated sport." *Sport in Society* 19:8-9, 1138-1155.
- PIRINEN, RIITTA. 2006. *Urheilleva nainen lehtiteksteissä*. Sosiologian ja sosiaalipsykologian väitöskirja. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.
- PRESLEY, RICHARD. 2019. "Transgender MMA Fighter Fallon Fox Breaks Opponent's Skull." *ATBK.com*. <https://www.attacktheback.com/transgender-mma-fighter-fallon-fox-breaks-opponents-skull/> (Luettu 16.4.2021.)
- QUINNEY, ALLYSON. 2016. "The@UFC and Third Wave Feminism? Who woulda thought? Gender, fighters, and framing on Twitter." *Martial Arts Studies* 2, 34-58.
- RANNIKKO, ANNI. 2016. "Autenttisuuden ja arvostuksen analogiat: sukupuolen risteyskiä vaihtoehdotliikunnan moraalissa järjestyksissä." Teoksessa *Urheilun takapuoli. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*, toim. Päivi Berg & Marja Kokkonen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 250-274.
- RAVI, SUVI, JOHANNA IHALAINEN, RITVA TAIPALE-MIKKONEN, URHO KUJALA, BENJAMIN WALLER, LAURA MIERLAHTI, JOHANNA LEHTO JA MAARIT VALTONEN. 2021. "Self-Reported Restrictive Eating, Eating Disorders, Menstrual Dysfunction, and Injuries in Athletes Competing at Different Levels and Sports". *Nutrients* 13(9), 3275.
- ROBERTS, TIMOTHY, JOSHUA SMALLEY & DALE AHRENDT. 2021. Effect of gender affirming hormones on athletic performance in transwomen and transmen: implications for sporting organisations and legislators. *British Journal of Sports Medicine* 55:11, 577-583.
- ROLLINS, KHADRICE. 2018. "Transgender Boxer Patricio Manuel Makes History With Win in Professional Debut." *SI*. <https://www.si.com/boxing/2018/12/10/transgender-boxer-patricio-manuel-first-professional-win> (Luettu 16.4.2021.)
- RÖNNKÖ, EVA. 2015. "Muutosta liikkeellä! - Liikuttaako se kaikkia, Suomeen muuttaneitakin?" Teoksessa *Liikunta kansalaisten elämäntilussa - Tulkintoja liikkumisesta ja liikunnan edistämisestä*, toim. Hannu Itkonen & Kati Kauravaara. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja. 296. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, 33-38.
- SARAJÄRVI, ANNELI & JOUNI TUOMI. 2017. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos*. Helsinki: Tammi.
- SCHILT, KRISTEN & LAUREL WESTBROOK. 2009. "Doing Gender, Doing Heteronormativity: 'Gender normals,' Transgender People, and the Social Maintenance of Heterosexuality." *Gender & Society* 23:4, 440-464.
- SCHULTZ, JAIME. 2021. "Good enough? The 'wicked' use of testosterone for defining femaleness in women's sport." *Sport in Society* 24:4, 607-627.
- STATISTA. 2021. "Worldwide desktop market share of leading search engines from January 2010 to February 2021." <https://www.statista.com/statistics/216573/worldwide-market-share-of-search-engines/> (Luettu 16.4.2021.)
- SUKUPUOLEN OSAAMISKESKUS. 2021. "Sukupuolen moninaisuuden sanasto." <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/> (Luettu 2.2.2022.)
- SUMNER, ERIC. 2020. "This Boxer Lost a Spot on the Olympic Team — and Then Made History." *Tiebreaker.com*. <https://www.tiebreaker.com/patricio-manuel-boxer> (Luettu 16.4.2021.)
- TRUITT, JOS. 2015. "Fallon Fox on life as a trans athlete: 'The scope of vitriol and anger was mind-blowing'." *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/sport/2015/feb/16/fallon-fox-trans-mma-athlete-interview> (Luettu 16.4.2021.)
- VANTTAJA, MARKKU, JUHANI TÄHTINEN, TUOMAS ZACHEUS & PASI KOSKI. 2017. *Liikkumattomuuden jäljillä. Pitkittäistutkimus vähän liikuntaa harrastavien nuorten liikuntasuhteesta ja liikunta-aktiivisuuden muutoksista*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja, 194.
- WAMSLEY, LAUREL. 2018. "A Trans Man Steps into the Ring — And Wins His Debut as a Professional Boxer." *Delaware Public Media*. <https://www.delawarepublic.org/post/trans-man-steps-ring-and-wins> (Luettu 16.4.2021.)
- WASHINGTON, GLYNN. 2015. "The Good Fight." *npr.org*. <https://www.npr.org/2015/01/23/379392797/the-good-fight> (Luettu 16.4.2021.)
- WEST-SELL, SHARON, VAN NESS, JOHN & CICCOLELLA, MARGARET. 2019. "Law, Policy, and Physiology as Determinants of Fairness for Transgender Athletes." *Professionalization of Exercise Physiology*, 22(2).
- WIIK, ANNA, TOMMY LUNDBERG, ERIC RULLMAN, DANIEL ANDERSSON, MATS HOLMBERG, MIRKO MANDI & TORKELE GUSTAFSSON. 2020. "Muscle Strength, Size, and Composition Following 12 Months of Gender-Affirming Treatment in Transgender Individuals." *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism* 105:3, 805-813.
- YOUNG, IRIS. 2005. *On Female Body Experience: "Throwing like a girl" and other essays*. Oxford: Oxford University Press.
- ZEIGLER, CYD. 2021. "4 Myths and Flat-Out Lies Being Told about Trans MMA Fighter Fallon Fox." <https://www.outsports.com/2021/2/22/22296155/fallon-fox-trans-mma-fighter-lie-inclusion-misleading> (Luettu 16.4.2021.)
- ZEIGLER, CYD. 2013a. "MMA Licensing Board Does Have National Trans Policy." *Outsport.com*. <https://www.outsports.com/comingout/2013/3/7/4075878/mma-does-have-national-trans-policy> (Luettu 16.4.2021.)
- ZEIGLER, CYD. 2013b. "Fallon Fox Comes Out as Trans Pro MMA Fighter." *Outsport.com*. <https://www.outsports.com/2013/3/5/4068840/fallon-fox-trans-pro-mma-fighter> (Luettu 16.4.2021.)